

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЙЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія європейської інтеграції
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь

бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань

03 Гуманітарні науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність

032 Історія та археологія
(код і назва спеціальності)

освітня програма

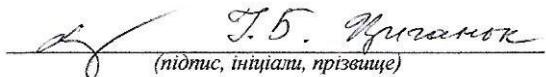
Історія та археологія: історія. Європейські студії
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни

обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпись, ініціали, прізвище)**ПОГОДЖЕНО:**Голова науково-методичної ради факультету
української філології та соціальних наук
(підпись, ініціали, прізвище)**РЕКОМЕНДОВАНО:**кафедрою української і всесвітньої
історії та культурипротокол № 2 від 3.09.2019 р.Завідувач кафедри В.Г. Церковна
(підпись, ініціали, прізвище)**Розробники програми:**Церковна Віра Георгіївна, кандидат історичних
наук, доцент кафедри української і всесвітньої
історії та культури.**Рецензент програми:**Дроздов Віктор Володимирович, кандидат
історичних наук, доцент кафедри української і
всесвітньої історії та культури.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
<i>Кількість кредитів:4</i>	<i>Лекції:</i>	
	<i>24</i>	
<i>Модулів:1</i>	<i>Практичні заняття:</i>	
<i>Загальна кількість годин: 120</i>		
<i>Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:3</i>	<i>Лабораторні заняття:</i>	
<i>Семестр:7</i>	<i>Семінарські заняття:</i>	
	<i>22</i>	
<i>Тижневе навантаження (год.):</i>	<i>Консультації:</i>	
- аудиторне:3	<i>2</i>	
- самостійна робота:5	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
<i>Форма підсумкового контролю: екзамен</i>		
<i>Мова навчання:українська</i>	<i>Самостійна робота:</i>	
	<i>72</i>	

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія європейської інтеграції» є передумови європейської інтеграції, становлення і розвиток Європейського Союзу, перспективи його розширення на сучасному етапі. Важливе місце в структурі курсу займають інституційні аспекти європейської інтеграції, реформування інститутів ЄС після розширення. Курс також актуальний в контексті пошуку своєї європейської ідентичності та з'ясування перспектив європейської інтеграції України.

Метою вивчення дисципліни «Історія європейської інтеграції» є: сформувати у студентів наукове розуміння сутності та особливостей інтеграційних процесів у Європі, організаційних та правових зasad Європейського Союзу, особливостей євроінтеграційної політики України.

Передумови для вивчення дисципліни «Історія європейської інтеграції»: «Історія західної цивілізації», «Історія країн Центрально-Східної Європи», «Новітня історія країн Західної Європи», «Історія європейської культури».

Міждисциплінарні зв'язки: з урахуванням знань дисципліни «Історія європейської інтеграції» вивчаються курси «Історія країн Центрально-Східної Європи», «Новітня історія країн Західної Європи».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Історія та археологія: історія. Європейські студії».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПРН 9.	З'ясовувати взаємозв'язок між історичними подіями, явищами,

			процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них.
ЗК7.	Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості.	ПРН 9.	З'ясовувати взаємозв'язок між історичними подіями, явищами, процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них.
ЗК8.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.	ПРН 23.	Демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі.
ЗК10.	Навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури. Дотримання стандартів академічного оформлення тексту.	ПРН 27.	Самостійно формулювати предмет, мету та завдання наукового дослідження, використовувати загальнонаукові та спеціальні методи історичного дослідження в науково-дослідній діяльності.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК1.	Здатність володіти знаннями, орієнтуватися в методології вивчення світової та вітчизняної історії від давніх цивілізацій до сучасності.	ПРН 1.	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, категоріальний апарат з історії та археології.
		ПРН 2.	Запам'ятовувати та відтворювати найважливіші факти, події та процеси історичного минулого українського народу і людства загалом.
		ПРН 3	Знати та відтворювати наукову хронологію, періодизацію і характеристики основних етапів вітчизняної та всесвітньої історії.
ФК2.	Критичне усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності.	ПРН 4. ПРН 9.	Критично осмислювати інформацію з різноманітних джерел (археологічні артефакти, архівні документи, усні свідчення, музейні експонати, періодика, наукові праці тощо). З'ясовувати взаємозв'язок між історичними подіями, явищами, процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них.

ФК5.	Здатність опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси.	ПРН 15.	Розглядати проблему дослідження з використанням відповідних джерел і бібліографії, аналізуючи та надаючи критичну і розповідну форму отриманим знанням.
ФК10.	Здатність використовувати у фаховій діяльності знання з гуманітарних дисциплін, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.	ПРН 16.	Інтегрувати досягнення інших гуманітарних наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.
ФК15.	Здатність володіти знаннями з історії європейської інтеграції та Європейського Союзу як етапу сучасної європейської історії в порівняльній перспективі.	ПРН 6.	Демонструвати знання етапів та особливостей європейської інтеграції, її впливу на політичний та соціокультурний розвиток європейських країн, розуміти значення євроінтеграційних процесів для сучасного розвитку української держави та суспільства.
ФК16.	Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між сучасною ситуацією в європейському співтоваристві та процесами минулого.	ПРН 13.	Визначати взаємозалежності глобалізаційних процесів і міжнаціональних та міжетнічних відносин.

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність
ЗК1.		ПРН 9.		
ЗК7.		ПРН 9.		
ЗК8.			ПРН 23.	
ЗК10.				ПРН 27.
ФК1.	ПРН 1. ПРН 2. ПРН 3.			
ФК2.	ПРН 4.	ПРН 9.		
ФК5.		ПРН 15.		
ФК10.		ПРН 16.		
ФК15.	ПРН 6.			
ФК16.		ПРН 13.		

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття
1.	Тема 1. Сутність інтеграції як складової частини міжнародних процесів	4	2	2			6
2.	Тема 2. Теоретичні моделі європейської інтеграції	4	2			2	6
3.	Тема 3. Зародження та розвиток ідей європейської єдності	4	2	2			6
4.	Тема 4. Європейська ідентичність	4	2	2			6
5.	Тема 5. Передумови та початок інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни	4	2	2			6
6.	Тема 6. Проблеми та перспективи євроатлантичної інтеграції	4	2	2			6
7.	Тема 7. Створення Європейського Економічного Союзу	4	2	2			6
8.	Тема 8. Політична інтеграція в Європі.	4	2	2			6
9.	Тема 9. Інституціональна основа європейської інтеграції	4	2	2			6
10.	Тема 10. Розширення Європейського Союзу. ЄС та країни Центрально-Східної Європи	4	2	2			6
11.	Тема 11. Транскордонне співробітництво у контексті європейської інтеграції	2		2			6
12.	Тема 12. Україна та процеси Європейської інтеграції.	4	2	2			6
13.	Тема 13. Україна і проблеми євроатлантичної безпеки.	2	2				
Разом:		48	24	22		2	72

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Сутність інтеграції як складової частини міжнародних процесів

Поняття інтеграції. Інтеграція та співробітництво. Об'єктивні та суб'єктивні передумови інтеграційних процесів. Розвиток інтеграційних процесів в контексті глобалізації. Взаємозалежність та інтеграція. Види інтеграції. Формальна та неформальна інтеграція. Дві основні моделі інтеграції великих спільнот: імперська та демократична. Етапи інтеграції. Етапи економічної інтеграції. Чинники поглиблення та поширення інтеграційних процесів.

Тема 2. Теоретичні моделі європейської інтеграції

Міжурядовий підхід до європейської інтеграції. Е. Моравчик і становлення ліберального міжурядового напряму дослідження європейської інтеграції як міжурядової взаємодії. Функціоналізм та неофункціоналізм про наднаціональний характер європейської інтеграції.

Федералізм як теоретична модель європейської інтеграції. Плюралістична концепція інтеграції К. Дойча. Теорія «європеїзації» про повноваження ЄС у різних сферах суспільного

життя. Теорія «багаторівневого управління» або «управління через мережі»: інтеграція як одночасний процес на національному, транснаціональному та регіональному рівнях.

Розширення європейської інтеграції та розвиток проектів багаторівневої інтеграції (моделі «змінних геометрій») – теорії «міцного ядра», «концентричних кіл», «європейського авангарду», «центру тяжіння», «групи пionерів». Концепція розвитку «різних швидкостей» європейської інтеграції.

Тема 3. Зародження та розвиток ідей європейської єдності

Монархічні проекти об'єднання Європи. Роль католицької церкви у формуванні ідеї європейської єдності. Республіканські проекти об'єднання Європи (Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, Сен-Сімон). Сполучені Штати Європи графа Калергі та розвиток пан-європейського руху. Проект А. Бріана. Федералістське об'єднання Європи як альтернатива тоталітаризму та гегемонізму.

Тема 4. Європейська ідентичність

Ідентичність як стан самототожності, самоусвідомлення, самосвідомості. Європейська ідентичність як різновид колективної ідентичності. Рівні європейської ідентичності. Європейська ідентичність і європейська ідея та європейська свідомість. Європейська ідентичність - основа солідарності та вирішення економічних і політичних проблем європейської спільноти.

Культура та цінності як основа європейської ідентичності. Культурна єдність Європи як передумова формування спільного економічного та політичного порядку.

Європейськість. Дух - основа європейськості. Елементи європейської духовності: почуття реальності, раціоналізм та індивідуалізм, трансцендентність. Взаємозв'язок індивідуалізму з усіма елементами європейської духовності - автономія особистості, воля, право на вільний вибір, відповідальність, особиста гідність, ініціатива.

Європа як спільнота, що поділяє спільні політичні ідеали та вартості: свобода, толерантність, права людини, плюралізм, громадянське суспільство та ліберальна демократія, ринкова економіка.

Тема 5. Передумови та початок інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни

Передумови інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни. Промова У. Черчілля в Цюриху. Європейський рух і створення Ради Європи. Початок «холодної війни». Інтеграція як спосіб подолання конфліктності на європейському контенті. План Маршалла та початок європейської економічної інтеграції (Організація європейського економічного співробітництва, Європейський платіжний союз). Воєнно-політичної інтеграції (Західноєвропейський Союз). Меморандум Ж. Монне та Декларація Р. Шумана. Роль Франції у Європейському будівництві. Де Голль та його концепція «Європа вітчизні».

Тема 6. Проблеми та перспективи євроатлантичної інтеграції

Причини підписання Північноатлантичного договору 1949 р. та його основні положення. НАТО як базовий механізм колективної безпеки в Європі: структура, збройні сили та особливості функціонування. Етапи розширення НАТО та перспективи подальшої діяльності. Євроатлантична інтеграція і Україна.

Тема 7. Створення Європейського Економічного Союзу

Секторальна інтеграція в Європі. Паризька угода (1951) та створення Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС). Цілі та інститути ЄОВС. Римські угоди (1957) та створення Європейського економічного Союзу (ЄЕС) та Євроатому. Цілі та принципи європейської економічної інтеграції. Створення спільного ринку - основна мета економічної інтеграції в Європі. Свобода пересування товарів, робочої сили та людей, капіталів і послуг - умови створення спільного ринку. Політична криза спільноти та Брюссельський договір про інституційне злиття виконавчих органів ЄОВС, ЄЕС та Євроатома. Митний союз між країнами «шістки».

Тема 8. Політична інтеграція в Європі.

Три етапи та опори в розвитку ЄС. Існування в рамках трьох європейських спільнот (ЄОВС, Євроатом, ЄЕС) - перший етап становлення ЄС. Економічна інтеграція як перша опора європейської інтеграції. Спроби поширення інтеграції на політичну сферу (план Фуше-1, план

Фуше-2) та причини їх невдач. Основні напрями узгодження спільної зовнішньої політики. Паризький самміт 1972 р. та проблеми політичної інтеграції. Франко-німецькі та франко-британські суперечності та їх вплив на процеси політичної інтеграції в Європі. Декларація про створення європейського союзу (1981), Штуттгарська декларація (1983), Єдиний європейський акт (1986) і розширення інтеграції та політичного співробітництва в Європі.

Маастрихтський договір і трансформація європейських спільнот в Європейський Союз (ЄС). Місце Західноєвропейського (ЗЄС) союзу в становленні системи єдиної європейської безпеки. Рішення Мадридської зустрічі (1995), Брюссельської конференції (1997), Амстердамського саміту та формування нової архітектури європейської безпеки в контексті розширення НАТО. ЄС, ЗЄС і НАТО. Шенгенські домовленості та процесі європейської інтеграції. Правове співробітництво (гармонізація правових систем країн-членів та внутрішньої політики) - третя опора ЄС. Роль Амстердамського договору в розвитку «третьої опори». Співробітництво в сфері прав людини. Прийняття Конституції Європейського Союзу та криза її ратифікації. Лісабонський договір (2009 р.) та його значення для подальшого розвитку та розширення Європейського Союзу.

Тема 9. Інституціональна основа європейської інтеграції.

Інститути європейських спільнот та ЄС. Особливості політико-правових систем країн ЄС та їх вплив на формування інститутів ЄС. Формування інститутів європейської інтеграції та розширення їх повноважень. Структура, повноваження, принципи формування та функції сучасних інститутів ЄС (Європейський парламент, Рада, Комісія, Суд, Рахункова палата, Економічний та соціальний комітет, Комітет регіонів, Омбудсман Європейський інвестиційний банк, Європейська система центральних банків, Європейський валютний інститут).

Процес прийняття рішень в органах ЄС. Принципи консенсусу, кваліфікованої більшості, «спільного рішення» як засади прийняття рішень. Переговори та консультації – основа європейських процедур у прийнятті рішень. Принцип «тіснішої співпраці» («еластичності») та принципи субсидіарності і пропорційності. Легітимність інститутів ЄС. Поліцентричність політико-адміністративної системи ЄС. Наднаціональність інститутів ЄС. Федералістські начала в ЄС. Шляхи подальшого інституціонального розвитку ЄС (Амстердамський та Ніццький договори). Реалізація регіональної політики в ЄС. Співвідношення регіональної, національної та європейської ідентичності.

Тема 10. Розширення Європейського Союзу. ЄС та країни Центрально-Східної Європи.

Хвилі розширення європейських спільнот та їх особливості. Вимоги до членства. Територіальне обмеження членства. Системні вимоги європейської інтеграції (ринкова економіка, плуралістична демократія, права людини), вимоги «конвергенції» до учасників європейської інтеграції. Процес переговорів нових членів щодо вступу і ЄС. Країни Центрально-Східної Європи та перспективи їх інтеграції в ЄС. Угоди про асоційоване членство з 10 країнами ЦСЄ. Копенгагенські критерії (1993). Суперечності процесу розширення ЄС на Схід та його вплив на регіональну та міжнародну систему та ЄС. Розвиток субрегіональної інтеграції в Європі в рамках Вишеградської групи, Карпатського Єврорегіону, Чорноморського економічного співробітництва, Середньоєвропейської угоди про вільну торгівлю (CEFTA), Центральноєвропейської ініціативи.

Тема 11. Транскордонне співробітництво у контексті європейської інтеграції

Поняття та цілі транскордонного співробітництва. Організаційні форми транскордонного співробітництва. Законодавче та інституційне забезпечення транскордонного співробітництва. Ресурсне забезпечення транскордонного співробітництва. Феномен «єврорегіонів» у контексті транскордонного співробітництва. Транскордонне співробітництво і Україна.

Тема 12. Україна та процеси Європейської інтеграції.

Укладення угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994), прийняття Євросоюзом «Спільної позиції (щодо України)». Багатовекторність зовнішньої політики України як невизначеність інтеграційних стратегій та гальмо європейської інтеграції України.

ЄС як інвестор та торговельний партнер України. Низький рівень економічного розвитку та недостатні темпи реформ, високий рівень корупції, недосконалість податкової політики, непрозорість та нестабільність господарського законодавства - головні обмеження співпраці ЄС та України. Ідентичність України та процеси європейської інтеграції. Участь України у субрегіональних інтеграційних процесах, польсько-українське співробітництво як стимули європейського напряму української інтеграції.

Про переговори між Україною та Європейським Союзом стосовно укладення Угоди про асоціацію: труднощі переговорів. Прийняття «Порядку денного асоціації Україна – ЄС» (2009 р.) Регіональне та транскордонне співробітництво з ЄС. Проблема інтеграції України як чинник внутрішньополітичної боротьби.

Тема 13. Україна і проблеми євроатлантичної безпеки.

Місце Європи в регіональних пріоритетах української зовнішньої політики на сучасному етапі. Розширення ЄС і проблема врахування українських національних інтересів. Підходи України до формування європейської архітектури безпеки. Підходи України до миротворчості в Європі. Політика України в ОБСЄ. Взаємини Україна – НАТО. Система критеріїв вступу країн до НАТО. Процес вступу України до НАТО. Соціально-політичні переваги та недоліки вступу України до НАТО.

5.2. Тематика семінарських занять.

Тема 1. Сутність інтеграції як складової частини міжнародних процесів

Тема 2. Зародження та розвиток ідей європейської єдності

Тема 3. Європейська ідентичність

Тема 4. Передумови та початок інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни

Тема 5. Проблеми та перспективи євроатлантичної інтеграції.

Тема 6. Створення Європейського Економічного Союзу

Тема 7. Політична інтеграція в Європі

Тема 8. Інституціональна основа європейської інтеграції

Тема 9. Розширення Європейського Союзу

Тема 10. Транскордонне співробітництво у контексті європейської інтеграції

Тема 11. Україна та процеси Європейської інтеграції

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до аудиторних занять та усіх видів контролю: - опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до семінарських занять; - підготовка до проміжного контролю.	6 18 4	Опорний конспект лекцій, конспект семінарських занять.
2.	Виконання індивідуальних завдань: - підготовка індивідуального науково-дослідного завдання; - написання есе / реферату; - складання термінологічного словника; - підготовка до презентації результатів дослідження.	16 10 8 10	Індивідуальне науково-дослідне завдання. Есе / Реферат Термінологічний словник Презентація
	Разом	72	

Підготовка індивідуального науково-дослідного завдання

Написати та оформити згідно з вимогами до написання курсових робіт титульний аркуш, зміст, вступ, висновки та список літератури (мінімум 15 найменувань) до теми за вибором:

1. Глобалізація як фактор активізації інтеграційних процесів у сучасному світі.

2. Римська імперія як пан'європейська держава.
3. Універсалістські ідеї в Європі в епоху Середньовіччя.
4. Роль католицької церкви у формуванні європейської єдності.
5. Хрестові походи та їх історичне значення.
6. Імперія Карла Великого як «зразкова» монархія.
7. Священна Римська імперія: історія формування та географічні особливості.
8. Європа як політична ідея.
9. Ідеї європейського федералізму.
10. Вплив Першої світової війни на політичну ситуацію в Європі.
11. Витоки та ідейні засади пансловізму.
12. Проекти об'єднання Європи в роки Другої світової війни.
13. «Холодна» війна та її вплив на міжнародно-політичну ситуацію в Європі.
14. План Маршала та його місце у повоєнній відбудові європейських країн.
15. Фактори посилення інтеграційних тенденцій після Другої світової війни.
16. План Шумана як механізм досягнення франко-німецького компромісу.
17. Ш. де Голль та його концепція «Європи вітчизні».
18. Європейські цінності та європейська ідентичність, їх роль в інтеграційних процесах.
19. Євроінтеграція та європеїзація: спільне та особливe.
20. Європа націй чи Європа регіонів?
21. НАТО VS ОВД: зміст та форми протистояння.
22. Військова політика НАТО та європейська безпека.
23. Чи потрібно Україні в НАТО?
24. Трансформація організації Північноатлантичного договору як реакція на нові виклики і загрози для світової безпеки.
25. Жан Моне – «батько» об'єднаної Європи.
26. Принципи управління та прийняття рішень в Європейських спільнотах.
27. Розвиток принципу субсидіарності в рамках ЄС.
28. Амстердамський та Ніццький договори про реформування інституцій Європейського Союзу.
29. Конституція Європейського Союзу і причини її неприйняття.
30. Лісабонська угода 2007 р. та інституційні зміни в ЄС.
31. Хвилі розширення європейської спільноти: спільне й відмінне.
32. Східне партнерство як інструмент спільної зовнішньої політики ЄС.
33. «Вишеградська четвірка» як приклад субрегіональної інтеграції в Європі.
34. Проблеми та перспективи формування спільних збройних сил Європейського Союзу.
35. Візова політика країн ЄС та Шенгенська зона.
36. Європейський чи Митний союз: аргументи за і проти.
37. Стан торговельно-економічних відносин України з державами ЄС.
38. Підтримка громадянами України курсу на європейську інтеграцію: регіональні особливості.

Орієнтовна тематика реферативних досліджень:

1. Порівняйте інтеграцію та співробітництво: в чому їх подібність та принципові відмінності?
2. Охарактеризуйте імперію як форму політичної інтеграції
3. Порівняйте сучасні теорії європейської інтеграції та з'ясуйте їхній зв'язок з класичним підходами – федеральним та функціоналізмом.
4. Роль християнства у формуванні європейської ідеї та європейської єдності.
5. Сполучені Штати Європи.
6. Ідея Європи як інтегруючий чинник.
7. Підготувати на вибір доповідь про один з проектів єдиної Європи.
8. Чи співпадають кордони Європи та кордони Європейського Союзу?
9. Європейська ідентичність – заперечення чи продовження національних ідентичностей. Роль культурної ідентичності.
10. Розвиток новітніх «націоналізмів» в сучасній Європі, їхній вплив на європейську ідентичність.

11. Великобританія та її роль у становленні європейського руху.
12. Передумови інституціоналізації економічної інтеграції в Європі.
13. Цілі та принципи європейської економічної інтеграції.
14. Причини кризи конституційного процесу в Європі.

Тематика есе

1. Ідея спільної Європи та процеси інституційної інтеграції.
2. Розвиток панєвропейського руху в першій половині ХХ ст.
3. Європейський федералізм: теорія чи реальність.
4. Європейська ідентичність – заперечення чи розвиток національних ідентичностей.
5. Європейська ідея – від утопії до реальності.
6. Європа та Європейський Союз: проблеми співвіднесення.
7. Толерантність та її вплив на функціонування інституційної системи ЕС.
8. Поглиблення європейської інтеграції та проблема державного суверенітету.
9. Розвиток громадянства Європейського Союзу.
10. Сприйняття «іншого» в європейській культурі та проблеми міграції в сучасній Європі.
11. Чи потрібна Україні європеїзація?
12. Європейський дискурс в Україні.
13. Українсько-польські відносини в контексті розширення Європейського Союзу.
14. Сучасна «хвиля» розширення ЄС: наслідки та перспективи для України.
15. «Європа регіонів» – майбутнє Європи?
16. Центрально-Східна Європа: пограниччя, «острів» чи «середина» Європи?
17. Європа та Об'єднане Королівство. Особливість британської політики в Європі.
18. Розвиток європейського парламентаризму.
19. Переговори як основа функціонування інституційної системи ЕС.
20. Стереотипи в процесах європейської інтеграції. Як їх подолати?
21. Що означає бути європейцем?
22. Культурна політика Європейського Союзу: принципи та механізми реалізації.
23. «Хвилі» розширення ЄС, їх передумови та особливості.
24. Сучасне розширення ЄС та його наслідки.
25. «Політика сусідства» та її вплив на інтеграційні процеси на пострадянському просторі.
26. Політика ЄС стосовно України на сучасному етапі.

Вимоги до написання есе:

Есе є самостійною роботою студента, написаною на основі вивчення літератури та опрацювання емпіричних джерел. Присутність та наукове обґрунтування власного погляду на тематику чи власного підходу до розв'язання проблеми є найважливішим критерієм високої оцінки есе.

Обсяг та структура

- обсяг 7-10 ст. друкованого тексту через 1,5 інтервалу
- Структура: назва теми, зміст, ключові слова;
- вступ (актуальність та короткий огляд стану розробленості теми);
- основна частина та короткі висновки;
- перелік найважливішої використаної літератури та джерел (вказувати використані Інтернет-джерела, а не перелік сайтів).

Критерії оцінювання есе:

- обґрунтування актуальності та чітка постановка проблеми;
- аналіз та узагальнення різних точок зору на проблему (короткий історіографічний аналіз обраної проблеми);
- послідовна аргументація викладеної позиції;
- відсутність концептуальних помилок;
- більш менш повно розкриті всі аспекти обраної проблеми;
- переконливі висновки (чи пропозиції, прогнози), що логічно зумовлюються викладеним матеріалом;
- стиль написання.

Презентація есе

- вміння чітко, аргументовано і у встановленні часові рамки викласти матеріал есе;
- вміння вичерпно відповісти на запитання;
- підготовка та використання під час презентації таблиць, схем, ілюстрацій і т.д.

Підготовка міні-есе

Міні-есе є формою індивідуальної самостійної роботи студента над проблематикою курсу і є основою для планованого виступу під час обговорення теми заняття. Міні-есе – це коротка (3-5 ст.) розвідка по «вузькій» проблемі, підготовка інформаційного виступу по одному з питань теми заняття, огляд літератури, переклад, аналітичний аналіз документів матеріалів ЗМІ і т.д.

Критерії оцінювання:

- вміння лаконічно та чітко викласти підготовлений матеріал (3-4 хв.)
- вміння відповісти на запитання.

Есе або міні-есе повністю або частково запозичені («скачані») з Інтернету чи передруковані з підручника, монографії, статті є plagiatом і не зараховуються. Плагiat зумовлює автоматичне зниження оцінки переробленої роботи на 2 бали.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Formи поточного контролю: семінарські заняття, індивідуальні завдання.

6.2. Formи проміжного контролю: модульна контрольна робота.

6.3. Formи підсумкового контролю: екзамен.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді есе/реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень знання етапів та особливостей європейської інтеграції, її впливу на політичний та соціокультурний розвиток європейських країн, розуміння значення євроінтеграційних процесів для сучасного розвитку української держави та суспільства.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Визначте та охарактеризуйте передумови інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни.
2. Охарактеризуйте хвилі розширення європейських спільнот та їх особливості.

8. КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-балльною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	екзамен	зalік
90-100	відмінно	
70-89	добре	зараховано
51-69	задовільно	
1-50	нездовільно	не зараховано

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	40 балів (поточний контроль)	10 балів (проміжний контроль)	50 балів (підсумковий контроль)
Мінімальний пороговий рівень	20 балів (поточний контроль)	6 балів (проміжний контроль)	25 балів (підсумковий контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на питання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Індивідуальне науково-дослідне завдання	5
Есе / реферат	5
Термінологічний словник	5
Презентація	5

Оцінювання ІНДЗ здійснюється за такими критеріями: правильність складання та оформлення, наявність всіх компонентів у вступі, відповідність вимогам академічного письма. Оцінювання *есе / реферату* здійснюється за такими критеріями: глибоке знання обраної проблеми, збалансоване використання інформації, підпорядкованість її центральній ідеї (тезі), оригінальність думки та унікальність тексту, взаємопов'язаність, логічність, самостійність, аргументованість викладених думок і висновків. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумковий контроль здійснюється відповідно до Положення ІДГУ «Про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачі вищої освіти в умовах ЄКТС».

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), веб-сервіс GoogleClassroom.

Набір мап:

1. Європа на початку ХХ ст.;
2. Територіальні зміни після Другої світової війни;
3. Територіальні зміни в Європі після закінчення «холодної війни»;
4. Світ на початку ХXI століття.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу. Навч. посібник. – К.: К.І.С., 2004.
2. Деменко О.Ф. Основи зовнішньої політики України. Навчальний посібник. – К.: НУОУ ім. Івана Черняховського, 2018. – 240 с. (у співавторстві з Антоненком С. І., Клименком В. С. та ін.).
3. Джеджора О. Історія Європейської Цивілізації. - Львів, 1999.
4. Європейська інтеграція України: Політико-правові проблеми / За ред. В.П. Горбатенка: Монографія. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005.
5. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб.–2-ге вид., виправ. I доп. Рекомендовано МОН / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. –К., 2012.
6. Євроатлантичне співробітництво та міжнародні організації: навчальний посібник / [Деменко О. Ф. та ін.] ; під заг. ред. канд. іст. наук, доц. Пощедіна О. І. – К., 2011.
7. Європейська та євроатлантична інтеграція: навч. посіб. / [О. В. Баула та ін.; наук. ред. Лютак О. М.]; Луц. нац. техн. ун-т. - Луцьк: РВВ Луц. НТУ, 2016. - 326 с.
8. Інститути ЄС і НАТО. Глосарій основних термінів та понять : навч. посіб. / Уклад.: І. В. Артьомов та ін. – Ужгород, 2007.
9. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування. – К. – 2009.
10. Копійка В.В. Європейський Союз: досвід розширення і Україна. – К., 2005.
11. Копійка В., Шинкаренко Т. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. – К., 2001.
12. Кухта Б.Л. Проблеми політичної інтеграції / Основи політичної науки: Курс лекцій за ред. Б. Кухти. Ч.4: Міжнародна політика. – Львів, 1999.

13. Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України. Аналітичне дослідження. – К., 2007.
14. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. – К.: Смолоскип, 2002.
15. Світова та європейська інтеграція: організаційні засади. Навч. посібник / За ред. Я.Й. Малика, М.З.Мальського. – Львів, 2000.
16. Україна на шляху європейської інтеграції. Науково-практичний збірник матеріалів. - К., 2000.
17. Яковюк І., Трагнюк Л., Меделяєв В. Азбука європейської інтеграції. Харків: «Апекс+», 2006. – 168 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Аврааменко М. Аналіз концептуальних положень міжурядового підходу до європейської інтеграції // Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2056>
 2. Амстердамський договір // <http://www.comparativelaw.kiev.ua/>
 3. Айзінг Р. Європеїзація та інтеграція. Концепти дослідження // Європейська інтеграція / Уклад. М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім. М. Яковлєва. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія, 2007. – С.255–274.
 4. Бенц А. Багаторівневе переплетення в Європейському Союзі// Європейська інтеграція/Уклад. М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім. М. Яковлєва. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія, 2007. – С.208–231.
 5. Бочаров С.В. Передумови п'ятої хвили розширення Європейського Союзу // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. – 2010. – № 2. – С. 91–98 // Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Vdnuet/gum/2010_2/13.pdf
 6. Вахудова А. Нерозділена Європа: демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму / Пер. з англ.. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009.
 7. Воллес Г. Динаміка створення інституцій ЄС // Європейська інтеграція / Уклад. М.Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім. М. Яковлєва. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія, 2007. – С.168–188.
 8. Гауен Пітер. Європейський Союз та його східні партнери // Демони миру та боги війни. Соціальні конфлікти посткомуністичної доби.– К., 1997.
 9. Дайнен Десмонд. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції. – К.: «К.І.С.», 2006.
 10. Дейвіс Норман. Європа. Історія / Переклав з англ. П. Таращук. – Вид. 2-ге. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001.
 11. Друzenko Г. Конституція для Європи. Конституційні акти Європейського Союзу. – К. Юстиніан, 2008.
 12. Кіш Є. Європа в пошуках нової ідентичності. Інституціоналізація процесів інтеграції країн Центрально-Східної Європи // Нова політика.– 1998.– № 3.
 13. Кіш Єва. Пошуки теоретичних моделей європейської інтеграції//Політичний менеджмент. – 2004. – № 6 (9). – С. 103–114.
 14. Коноваленко І. Проблема співвідношення наднаціональності та суверенітету в основних концепціях західноєвропейської інтеграції //Наукові записки/ Національний університет «Києво-Могилянська академія». – 1999. - Том 12. Політологія.
 15. Матеріали сайту Міністерства закордонних справ України // Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/400.htm>
 16. Миколюк А. В. Концептуальний вимір теорії та підходів європейської інтеграції // Режим доступу: http://www.socialscience.com.ua/jurnal_content/82/political_problems
 17. Мітін М.М. Теоретичні концепції розвитку європейської інтеграції// Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ. Сборник научных трудов. – 2007. – 1. – 673–676.
- // Режим доступу:
- http://www.nbuu.gov.ua/Portal/soc_gum/pips/texts.html
http://www.nbuu.gov.ua/Portal/soc_gum/pips/texts.html

18. Мюнклер Х. Европа как политическая идея // Неприкосновенный запас. – 2003. – №4(30) // Режим доступу: <http://magazines.russ.ru/nz/2003/4/munk-pr.html>
 19. Нойманн И. Использование «Другого»: образы Востока в формировании европейских идентичностей/ Пер. с англ. – М.: Новое издательство, 2004.
 20. Ніцький договір // <http://www.comparativelaw.kiev.ua/>
 21. От союза государств к федерации – размышления о конечной цели европейской интеграции. Речь Федерального министра иностранных дел Германии Йошки Фишера 12 мая 2000 г. в Берлинском университете имени Гумбольда // Режим доступу: <http://germany.org.ru/ru/politik/rede3.html>
 22. Паппі Ф.У та Геннінг К.Г. Логіка прийняття рішень у системі ЄС // Європейська інтеграція / Уклад. М.Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім.
 23. Помян К. Європа та її нації / Пер. з франц. Я.Кравця. – Львів: Каменяр, 2003.
 24. Проді Романо. Задум об'єднаної Європи / Пер. з італ. К.Тищенка. – К.: К.І.С., 2002.
 25. Помян К. Європа та її нації / Пер. з франц. Я.Кравця. – Львів: Каменяр, 2003.
 26. Седляр Ю. Інтеграційні процеси в Європі у ХХ ст.: ідейні засади та механізми реалізації // Режим доступу: <http://bibl.kma.mk.ua/pdf/pidruchnuku/22/39.pdf>
 27. Тихомирова Є. Б.Формування європейської ідентичності як чинник європейської інтеграції// Наукові записки / Національний університет «Києво-Могилянська академія». Політичні науки. – 2005. – Том 45. – С. 56–61.
 28. Тоді Філіп. Нарис історії Європейського Союзу. – К., 2001.
 29. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами // Режим доступу: http://www.europexxi.kiev.ua/ukrainian/ukraine_eu/020.html
 30. Хабермас Ю. Расколотый Запад/ Пер. с нем. – М.: Издательство «Весь Мир», 2008.
 31. Шиммельфенніг Ф. Розширення на Схід: стратегічна дія та колективні ідеї // Європейська інтеграція / Уклад. М.Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім. М. Яковлєва. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – С.168–188.
 32. Шмиттер Ф. Зачем конституционализировать Европейский Союз // Прогнозис. – 2007. – № 2 (10). – С. 3–13 // Режим доступу: http://intelros.ru/pdf/prognosis2_07/Shmitter.pdf
 33. Шлях інтеграції у Європейський Союз: основні вимоги до членства. Етапи приєднання та інституційний механізм // <http://www.comparativelaw.kiev.ua/>
- 10.3. Інтернет-ресурси*
1. Європейська історія – <http://library.byu.edu/rdh/> Європейський огляд – <http://www.europeonline.com/>
 2. Історія війн – <http://www.militaria.lib.ru>
 3. Світова політика – <http://www.globalpolicy.org/resource/> Проект
 4. «Холодна війна» – <http://cwihp.si.edu> Проект «Холодна війна» – <http://www.cold-war.ru>
 5. Ресурси з історії – <http://kuhttp.cc.ukans.edu/history/>
 6. Мережа «Історія» – <http://www.thehistorynet.com>
 7. США – ЄС – <http://www.usia.gov/topical/pol/atlcomm/>
 8. Франція – <http://www.sv.vtcom.fr/ftv/pres/ely/>
 9. Німеччина – <http://www.government.de>
 10. Італія – <http://www.italyemb.nw.dc.us/italy/>
 11. ЗЄС – <http://www.weu.int>
 12. Європейський Союз – <http://europa.eu.int>
 13. МБРР – <http://www.worldbank.org>
 14. МВФ – <http://www.imf.org>
 15. НАТО – <http://www.nato.int>
 16. ООН – <http://www.un.org>
 17. Мережа міжнародних організацій – <http://www.ned.org>